

Елин Пелин

Самодивските скали

Загубени по лов чак до усойните дълбочини на майка Стара планина, ние с Чумака – славен планински ловец, преживял петдесет години в лутания из дивните балкански гори и пущинаци – спокойно почивахме под гъстите букови сенки край един шумлив поток. Мир и величава горска тишина царуват наоколо и сякаш поглъщат дивото ехо от шума на потоци и водопади, който непрекъснато ехти из тъмните и хладни усои и се носи като някоя стихийна, ободрителна песен из дивите гори. Над нас непоколебимо, право и стремително се вдигат високи върхове и смело очертават в небесния лазур голите си, скалисти, със сурова хубост чела. А още по-високо, над тия надменни гиганти, в гълъбовосиньото небе се вие бавно и спокойно орел – планински цар, с непостижим и смел полет.

Аз, волно изтегнат по гръб върху влажна и зелена постилка от див бурен и миризлив здравец, лежа и гледам едрата, мощна и кокалеста фигура на стария Чумак, който седнал край мене, внимателно наведен и гологлав, чисти непогрешимото си шишане. Над високото му, изпъкнало и ръбато чело падат малки потни кичури от сребросива коса и чудесно украсяват това продълговато, сухо, но здраво и червено лице, по което, както всякога, лежеше надменното спокойствие, на една калена и волна душа. Гъстите му надвесени вежди, ловджийският поглед на кафените му очи и дългите му от сребърна коприна мустаци, чиито краища лежеха чак на раменете му, придаваха една чудна привлекателност и почтеност на цялата му юнашка снага.

Той издигна шишането и на шега замери в безкрайното висине черната точка на орела, който минаваше под слънцето и като малко облаче хвърляше тъмна сянка по сините скали и сипеи на срещните баири.

– Ако шишането мереше с окото, устрелил бих тая проклета птица.

И той я заследи в небесата. Тя дълго се въртя във висинето, като ту бавно се спущаше надолу и с неподвижни криле правеше широки кръгове в простора, ту мощно трепваше и стремително се издигаше и чезнеше в лазура. Най-после се изви и като демон полетя надолу и кацна царствено върху острите насрещни скали.

– Това са Самодивските скали – каза след дълго мълчание старият Чумак. – Непрестъпни, високи, опасни и пълни със змии скали. Откак свят светува, там не е стъпил човешки крак и надали ще стъпи нявга. Навред из пръснатите наблизко и далече околни села и колиби хората вярват, че от върха на тия скали се вижда краят на Бялото море, в което сутрин и вечер се къпе слънцето.

И старият ловец, като въздъхна, почна да ми разказва спокойно и

равно, с глас, който сякаш извираше из самото му сърце, дивна легенда за тия Самодивски скали, които се виждаха очертани в небето, осветени от лъчите на заходящото слънце, остри, високи, далечни, непостижими, надвесени, обрасли в мъхове и лишей. Наоколо под тях урви, сипеи, гори, канари без ред, стихийно разхвърляни пропасти и бездни.

В дълбокото подножие на тия върхове имало село, планинско село от колиби, пръснати като изгубени една от друга из горите. Жителите му, същи горски деца, живеели волно, като тия планински орли, които не знаят страх и предели. Из тъмните гори по цял ден се чували гърмежи от ловджийски шишанета, по широките поляни ехтели звънци от гойни стада, усойте се пълнели от момински песни, младежки викове и сладкогласни кавали.

Но тия непристъпни скали със своята дивота и надменност хвърляли някакъв упрек и присмех в смелите сърца на младежите, за които немало не пребродена усоя, непостижими височини. Някакъв потаен срам тежал върху младите души и те не могли без скрита въздишка да погледнат тия скали, от острите върхове на които биха могли да видят морето, дето се къпе огненото слънце.

Коя младост не би желала да види най-хубавото нещо от най-високото място? Но кой би предприел тоя път, пълен с опасности и неизвестност? Всяка майка треперела при мисълта, че нейното чедо би се поамило от славата на велик подвиг. Момците мислели и въздишали.

А младата Магдалина прибавила още една мъка в момковите сърца – тя била най-хубавото момиче на света.

Магдалина безгрижно пасла бащините си кози по тия планински поляни, брала горските цветя, правела венци и китки и пеела. И вечер, когато слънцето захождало и с последни лъчи озарявало височините, дето били бащините и колиби, то се прощавало с най-хубавата пастирка на света, която, подскачайки като дете и окичена с венец от златна игличина, прибирала обичното си стадо.

Потайно въздишали момците по нея и медните им кавали тъжно затрептели из веселите гори и далеч разнесли славата на Магдалина.

И ето че отвред лични момци почнали да я искат от баща ѝ. Богаташите искали да го подкупят със силата на своето имане, бедните, но с пламенни сърца момци били готови на смъртен подвиг, за да спечелят тая планинска царица.

– Тя е още малка – отговарял старият баща. Но вечер, когато я виждал да кара стадото, сияйна от младост, с горещи алени страни, с очи светли и бистри като горските кладенци, в които горял огънят на

пламенни желания, той се замислял.

– Аз не съм господар на нейното сърце – почнал да отговаря той, – нека по своя воля си избере юнак.

Магдалина спокойно пасла бащините си кози и сякаш не обръщала внимание на момците, които лудеели по нея и постоянно я дебнели и пресрещали със стадата си из дивите гори. Това било страшно оскърбление за младите сърца. И една нощ незнайно кой подпалил бащините й колиби и пламъци осветили цялата планина. Това не уплашило баща й. Той спокойно отговарял на всички:

– Цял да ме изгорят – това съм. Мойта Магдалина иска сама да си избере другар.

Наскоро една сутрин той намерил в кошарата безжалостно изклано цялото си стадо. Кръв обляла сърцето на стария планинец. Гняв и мъка разплакали старческата му душа. Той прегърнал наскърбената си дъщеря и казал:

– Не ти се сърдя, дъще. Знаеш моята дума. Не съм господар на сърцето ти. Избраният от тебе юнак ще бъде и от мен избран.

Магдалина казала:

– Ще взема оня, който ме изведе на върха на Самодивските скали.

Момците се смутили и умърлушили. Това не бе ли подигравка? Кой може да я изведе на непристъпните скали? Кой имаше орлови криле да литне там?

Скришом един от друг всеки от тях обиколил тия самодивски върхове и се връщал замислен.

Невъзможно!

Само Перун на се отчаял.

Той бил млад, строен, мургав момък с високо чело, с черни очи и светъл поглед, с гордо вирната глава. Той горял на огън за Магдалина и решил или да загине, или да я спечели. Той не преставал да следи Магдалина и да и краде венеца от игличина.

– Магдо – казал и той, – ти виждаш, че те обичам. Аз се не плаша. Ще те изведе!

– Само тогава ще те обичам и ще бъда твоя – отговорила разтреперана Магдалина.

– Ами ако загинем? – попитал момъкът.

– Ще загинем заедно – отговорила тя и попитала:

– Ами ако не можеш ме изведе?

– Ако не вярваш, няма и да тръгнеш.

На другия ден пременен като за сватба народ се стекъл от всички

вършища и колиби към поляната в подножието на непристъпния връх да види Магда и смелия ѝ любовник как ще полазят по стръмните скали.

– Безумец! – укорявали го старците. – Да гине за една жена!

– За една любов! – отговорил момъкът.

– Магдалино, ако ти не жалиш себе си, пожали него! – казал някой на девойката.

– Ами ако видя чудното море? – отговорила тя.

– Е, та какво?

– Какво ли? Ще узная истина ли Перун ме обича.

– И повече?

– Не ми трябва повече!

И като го хванала за ръка, казала:

– Да вървим!

Със затаен дъх хората следели от поляната долу как те прескачат храсти и камънаци, как лазят по сипеите и с какво усилие търсят по измитите от дъждове канари опора за краката си, с каква нежност и внимание момъкът прикрепял другарката си и я водел към облаците.

Когато Магдалина се спирала да почине, той обикалял мястото, за да намери проход, турял камъни, за да направи стъпала, храсти, за да има за какво да се хващат. Уморен се връщал и отново я повеждал нагоре. Те потъвали в пропастите и дълго се изгубвали от погледите на хората, които навеждали глави изтръпнали. Но ето, че смелият момък отново се показвал висящ над бездните със скъпата си другарка на ръце. Те излезли толкова високо, че не се виждали вече. Ала върхът на опасните скали бил още по високо.

Дълги години се минали оттогава, но Магдалина и Перун не се върнали.

И до днес никой не знае, дали те са стигнали върха на непостижимите скали. Но всички приказват и се чудят на тая любов и на тая смелост.

КРАЙ

Публикуван за пръв път в сп. Летописи, IV, кн. 1, ноември 1902, с. 14–15, с подзаглавие „Легенда“ и посвещение „На Катя Рашкова“. Подпис Елин Пелин. Един от любимите разкази на Елин Пелин, върху който той неколкократно работи. Смята се, че Елин Пелин е бил повлиян да напише своята легенда от известната „Песан за сокола“ на Максим Горки. Посвещението при първото му публикуване насочва и към известни интимни моменти, вдъхновили и намерили отражение в разказа. По своя фантастично-легенден характер, както и по съдържанието си, дори по влиянието на Горки, „Самодивските скали“ е сроден с друг разказ на Елин Пелин – „Проклетисаната гора“, печатан 6 месеца по-късно пак в Летописи, но невключен в първия том „Разкази“, нито в Съчиненията от 1938. – При включването му в Разкази, т. I, 1904, с. 137–143, посвещението е свалено и са направени някои немного значителни езикови поправки. Почти без изменения в следващите издания на Разкази, т. I.

Разказът е основно преработен, особено във втората му половина, при включване в СІ¹, 1938, и то чак на втората коректура, „на страници“. Елин Пелин смекчава и отчасти отстранява легендарния характер, направил е разказа по-реалистичен. Героят е вече наименуван – Перун. Махнати са някои по-общи разсъждения. Изцяло наново е написан текстът след думите на бащата „Избраният от теб юнак ще бъде и от мен избран“. – Промените, направени върху коректурите, които за щастие са запазени, са извънредно характерни за проникване в творческата лаборатория на писателя. Тяхното проучване представлява голям литературоведски интерес, особено когато ще искаме да изясним как Елин Пелин узрява като художник.

Елин Пелин. Съчинения, том I – Разкази 1901–1906, „Български писател“, 1972 г.

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5296>]